

Написано от Христо Христов
Понеделник, 11 Ноември 2013 19:32

„Това, което наблюдавам ми напомня етапи, през които вече сме минали и които не са донесли честно казано нищо добро, и са част от разочарованието от прехода. Защото нека си спомним – след първите окупации и студентски стачки – 1990-1991 година какво настъпи? Управлението на СДС и разбиването на селското стопанство. Разпарчетосването на земята, унищожаването на кооперациите...”

Изявлението е на Сергей Станишев, направено вчера (неделя, 10 ноември 2013 г.) в предаването „Всяка Неделя” по Нова телевизия. Твърдението на лидера на БСП е изцяло основано на лъжа и очевидно цели да манипулира общественото мнение в критичен за кабинета, подкрепян от партията му, момент.

Внушението е, че днешните протести на студентите са опасни, както тези от 1990 г., защото ще доведат до сваляне на "доброто" управление на БСП, а след него ще последва съсипване на страната.

Тезата на Станишев за „разбирането на селското стопанство” от СДС е не само лъжа, но е и изключително нагла, тъй като архивите документи от периода на управление на БКП красноречиво показват, че не друг, а Българската комунистическа партия, чийто наследник е БСП, е отговорна и носи вина за експериментите в селското стопанство, довели до перманентни кризи в сектора и пълното му сриване през 80-те години.

Сайтът desebg.com припомня действителните факти, неудобни на днешните наследници на комунистическата партия. Материалите са част от документалната книга на разследващия журналист Христо Христов [„Тодор Живков. Биография”](#) (2009), в която той изследва и политиката на БКП в земеделието. Той цитира показанията на редица бивши комунистически деятели, свързани с работата в този сектор, направени под клетва по дело №4/1990 г. на Главна прокуратура, разследваща причините за

икономическата катастрофа, завещана от БКП през 1989 г.

В **част 1** от поредицата се представя насилственото отнемане на земята от комунистическата партия и гигантоманията в селското стопанство, като един от характерните белези на комунистическото управление при Живков.

Насилственото отнемане на земята

Експериментите на комунизма със селското стопанство започват, след като през 1947 г. БКП вече е ликвидирала политическите си противници и разполага с цялата власт. След Втората световна война селското стопанство е основният отрасъл в страната. По притежаване на земя България се нарежда на последно място в Европа – на едно домакинство средно се падат 42 дка. Броят на земеделските стопанства надвишава 1 млн.

Земята е разделена на 13 млн. парчета със средна големина 3.5 дка. Заедно с одържавяването по съветски образец, което предприема БКП, започва и колективизацията на селото.

Включването в трудовокооперативните земеделски стопанства (ТКЗС) става насила, съпроводено с терор, убийства и гонения. Мнозина от онези, които не пожелават „доброволно“ да направят това, са изпратени в лагери или са изселени. В една справка на Дирекцията на милицията от април 1951 г., предназначена за Политбюро, се посочва, че броят на задържаните селяни, оказали съпротива, надхвърля 25 000. Отбелязва се, че са „разселени 2418 семейства на средни селяни и 710 на кулаци“.

Гигантоманията на Живков

Написано от Христо Христов
Понеделник, 11 Ноември 2013 19:32

Освен разгръщане на гигантоманията в машиностроенето тази характерна черта на управлението на Тодор Живков е приложена със замах и в селското стопанство. Когато се изграждат ТКЗС-та от началото на 1950 г. до 1959 Тодор Живков е секретар на ЦК, който отговаря точно за този сектор, а от 1956 г., когато е утвърден за първи секретар на партията на практика е овластен да продължи започнатите експерименти по примера на СССР от кооперирането през 30-те години. След промените той ще признае:

„Самият ни опит показваше колко погрешни са били представите, които се насаждаха тогава за българското село. На думи никой не подценяваше селското стопанство, но на практика то се третираше едва ли не като отрасъл второ качество. Това обаче бе по-малкото зло. Дълбоките причини за печалното състояние на селото се кореняха главно в подхода и политиката, които копираха по същество практиката на съветската колективизация. Просто така: без отчитане на националните особености и традиции.“

Селските бунтове в Кулско

В резултат на неефективното управление в началото на 50-те години в България при Вълко Червенков комунистическата власт е подложена на изпитанието от масови протести и недоволства, които преминават в открити селски бунтове. В началото те са в района на Кула и Видин, а впоследствие обхващат почти всички райони на страната. Живков е изпратен на място, за да докладва на Червенков и в ЦК какво е положението. Ето как той описва ситуацията:

„Обстановката, която заварих, бе направо взривоопасна. Почти навсякъде добитъкът и инвентарът от ТКЗС бяха разграбени. Местната власт не бе в състояние да овладее положението и да се справи с безредиците, в които участваха кажи-речи всички селяни.“

Селяните – не собственици, а наемни работници

След 1956 г., когато ТКЗС стават преобладаваща форма на стопанисване, частното земеползване практически е ликвидирано напълно. С приетия през 1967 г. устав на

Написано от Христо Христов
Понеделник, 11 Ноември 2013 19:32

ТКЗС членовете му загубват изцяло правата си на собственици. Те не могат да се разпореждат със своя дял от собствеността и нещо повече – вече не знаят какво притежават. По този начин селяните кооператори се превръщат в наемни работници.

Първият по важност недостатък на ТКЗС е загубването на частната собственост върху земята и инвентара, а на второ място по важност обобщаването на труда, което води до пълно обезличаване на индивида и до уравниловка в оценката и заплащането на труда.

Форсирането на селското стопанство

Когато Живков взема властта, едно от първите му начинания е да хвърли всички сили за развитието на селското стопанство в планинските и полупланинските райони. Станко Тодоров, който тогава е земеделски министър, си спомня:

„Форсирането към коопериране на селското стопанство в планинските и полупланинските райони беше в периода 1957-1960 г. Това беше една грешка. Аз по това време отговарях за селското стопанство. А кой е решавал – то се знае. Инициативата беше на първия ръководител в страната Тодор Живков. А моята отговорност се състои в това, че не се противопоставих. Положението на страната не беше благоприятно.

Слабото развитие на промишлеността и кооперирането в селското стопанство макар и при слаба механизация освободиха много работна ръка и имаше безработица. А в самото селско стопанство поради ниските изкупни цени трудодеят се заплащаше ниско. Налице бяха сериозни икономически трудности. От българския народ не можеше да се скрие изостаналостта на селското стопанство, тъй като тя беше очевидна за всички.”

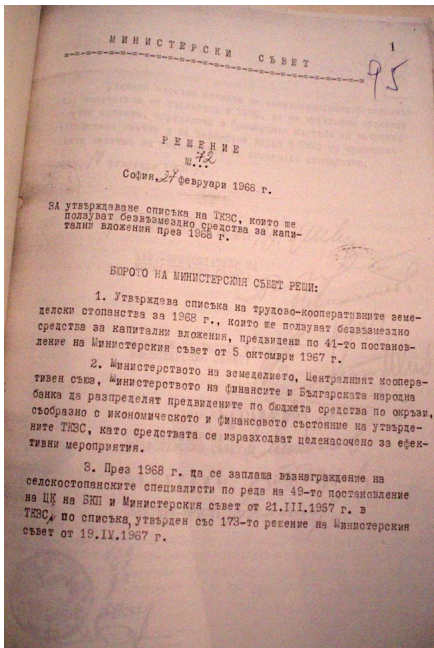
Грешката с окрупняването – АПК и НАПС

Следващата погрешна стъпка е окрупняването на ТКЗС в аграрно-промишлени комплекси (АПК) и по-късно в Национален аграрно-промишлен съюз (НАПС). Ако с ТКЗС селяните са лишени от собствеността си, то с непрекъснатото обединяване на ТКЗС и със създаването на АПК те напълно загубват и мотивите за труд. АПК са призвани да ускорят развитието, а всъщност водят до задълбочаване на кризата. Не случайно първите признаци за това се проявяват около 1970, когато започва налагането на АПК. Бившият политически помощник на Живков Нико Яхиел посочва:

„Тенденцията за прекомерното уедряване беше характерна и за селскостопанското ни производство. Особено след 1970 г., когато започна формирането на аграрно-промишлените комплекси – хилядите кооперативни стопанства бяха преобразувани в 345 АПК.

И тук си каза думата гигантоманията. Например в целия Силистренски окръг беше създадено едно-единствено АПК. То погълна всички съществуващи дотогава в окръга трудово-кооперативни и държавни земеделски стопанства. На пленум на ЦК през 1969 г. Живков обоснова необходимостта от концентрация на производството. Тази линия беше доведена до абсурд.“

Написано от Христо Христов
Понеделник, 11 Ноември 2013 19:32

Написано от Христо Христов
Понеделник, 11 Ноември 2013 19:32

- 2 -

Средната месечна заплата на селскостопанските с
сти, получавана от държавата и ТКЗС, да не надвишава ср
месечна заплата, определена в Примерната наредба за вът
стопанската сметка и за заплащане труда в ТКЗС по прила
новата система на ръководство на народното стопанство.
София, 19 февруари 1968 г.

4 ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: *М. Чичев*

ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:

Димитров
Делиджиев

ЧЛЕНОВЕ НА БЮРОТО НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:

Иванов
Михайлов
Димитров

ГЛ. СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:

Димитров
Иванов

С Ъ В Е Т Н И К:

Димитров
Иванов

СЪВЕТНИК-ЮРИСТ:

Иванов
Димитров

НХ.

136
47
19

Лъжата на Станишев за студентите и земята. Част 1: Как БКП съсипа селското стопанство

Написано от Христо Христов

Понеделник, 11 Ноември 2013 19:32

~~Многократно редактирано и коригирано. Всичко е в процес на редактиране.~~